

ESTHER VAN AS & JOLINE KRONENBURG-DE JONGE

editie
2019



klaar voor
de notaris
deel 3

DE ROL VAN DE EXECUTEUR



consumentenbond

ESTHER VAN AS & JOLINE KRONENBURG-DE JONGE

DE ROL VAN DE EXECUTEUR

klaar voor de notaris deel 3



consumentenbond

Eveneens verkrijgbaar in deze reeks:

1. Het levenstestament
5. De familiebank

4e druk, januari 2019

© 2019 Consumentenbond, Den Haag
Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden
Inlichtingen Consumentenbond

Auteurs: Esther van As (kandidaat-notaris en estate planner) en
Joline Kronenburg-de Jonge (kandidaat-notaris en estate planner)

Eindredactie: Lisa van Rens

Verder werkten mee: Aniel Autar (notaris), Mediaeval Tekst en Vorm, Nijmegen

Grafische verzorging: Puur Publishers

Tekeningen: Ad Oskam

Foto omslag: Veer

ISBN 978 90 5951 4317
NUR 822

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden. Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaardt de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele (zet) fouten of onvolledigheden. De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	9
1	Moet ik een executeur benoemen?..... 11
1.1	Wat moet er met mijn nalatenschap gebeuren?..... 12
1.2	Wat doet een executeur?..... 14
1.3	Is een executeur verplicht?..... 14
1.4	Wat als er geen executeur is?..... 16
1.5	Hoe benoem ik een executeur? 16
1.6	Wie kan ik aanwijzen? 18
1.6a	Niet aanvaard 18
1.7	Wat moet ik met de executeur bespreken?..... 19
1.7a	Eerst polsen 19
1.7b	Specifieke wensen 19
1.7c	Loon 20
2	De ene executeur is de andere niet..... 23
2.1	De uitvaartexecuteur (een-sterreexecuteur)..... 25
2.1a	Terbeschikkingstelling..... 26
2.1b	De uitvaart 26
2.2	De beheersexecuteur (twee-sterreexecuteur) 27
2.2a	Langstlevende partner als executeur? 28
2.2b	Verklaring van executele en notaris..... 28
2.2c	Voor 1 januari 2003..... 29
2.3	De executeur/afwikkelingsbewindvoerder (drie-sterreexecuteur)..... 30
2.3a	Protest..... 31
2.3b	Bevoegdheden 32
2.3c	Plichten..... 33

2.3d	Einde bewind.....	34
2.3e	Loon.....	34
3	Direct na het overlijden.....	35
3.1	Het wel of niet aanvaarden van de functie.....	36
3.1a	Wat zijn mijn verplichtingen?.....	37
3.1b	Heb ik genoeg tijd en kennis?.....	39
3.1c	Sta ik stevig genoeg in mijn schoenen?.....	39
3.1d	Is er voldoende geld voor het inhuren van eventuele professionals?.....	40
3.1e	Hoeveel weet ik eigenlijk van de overledene?.....	40
3.1f	Heeft de overledene al aanwijzingen of opdrachten gegeven? ..	40
3.1g	Is er een eventuele opvolger of een plaatsvervanger benoemd?.....	40
3.1h	Wil ik wel aansprakelijk zijn?	40
3.1i	Hoe aanvaard ik de executele?	41
3.2	De uitvaart.....	42
3.2a	De kosten.....	42
3.2b	De uitvoering.....	42
3.3	Verklaring van executele/verklaring van erfrecht	43
3.3a	Wat is een verklaring van erfrecht?	44
3.4	Wie zijn de erfgenamen?	45
3.4a	Testament	45
3.4b	De wettelijke regeling	45
3.4c	Inhoud testament	47
3.5	Erfenis aanvaarden of verwerpen.....	50
3.5a	Zuiver aanvaarden	51
3.5b	Verwerpen.....	51
3.5c	Beneficiair aanvaarden.....	52
3.6	Andere zaken.....	52
4	Mijn taken als executeur.....	53
4.1	Praktische werkzaamheden.....	55
4.1a	De uitvaart.....	55
4.1b	Het huis.....	56
4.1c	Inboedel.....	57
4.2	Financieel/administratieve taken.....	59

4.2a	Administratie ordenen.....	59
4.2b	Schulden voldoen.....	61
4.3	Fiscale zaken	66
4.3a	Inkomstenbelasting.....	66
4.3b	Erfbelasting.....	66
4.3c	Toeslagen.....	69
5	De klus zit er (bijna) op	71
5.1	Einde van de executele	72
5.2	Einde van de taak van de executeur	73
5.2a	Nog steeds verantwoordelijk.....	74
5.3	Afleggen van rekening en verantwoording	75
5.3a	Onwelwillende erfgenamen.....	75
5.4	Klaarmaken voor de verdeling	76
5.4a	Notariële akte.....	77
6	Checklist voor de executeur	79
6.1	Wie wordt gevraagd om executeur te worden	80
6.2	Als je tot executeur bent benoemd	81
6.2a	Vooraf.....	81
6.2b	Algemeen.....	81
6.2c	Eerste handelingen (binnen 1 week).....	81
6.2d	Praktische handelingen op korte termijn (binnen 3 weken) ...	82
6.2e	Administratieve werkzaamheden en informatieplicht.....	82
6.2f	Inventariseren of de liquiditeiten voldoende zijn om de schulden en lopende schulden te betalen.....	83
6.2g	Inboedel.....	83
6.2h	Overleg over al dan niet verkoop effectenportefeuille.....	83
6.2i	Controle bankafschriften.....	84
6.2j	Opzeggen.....	84
6.2k	Opvragen en controleren aangifte inkomstenbelasting over voorgaande jaar/jaren.....	84
6.2l	Huis en hypotheek.....	85
6.2m	Auto.....	85
6.2n	Grafrechten.....	85
6.2o	Administratieve werkzaamheden.....	85
6.3	Afronding	86

INLEIDING

Maar weinig mensen laat het koud wat er na hun overlijden met hun spullen en bezittingen gebeurt. De meesten van ons willen dat tijdig goed geregeld hebben en bepalen in een testament wie wat krijgt.

Om er zeker van te zijn dat je wensen in de praktijk goed worden uitgevoerd, kun je in het testament een executeur benoemen: iemand die de nalatenschap afwikkelt en 'verdeelklaar' maakt voor de erfgenamen. Deze belangrijke taak kun je toevertrouwen aan een professional (zoals een notaris), maar ook aan een partner of goede vriend. Daarover gaat dit derde deel uit de serie Klaar voor de notaris.

We vertellen eerst wanneer het handig is om een executeur te benoemen. Hoe je dat kunt doen, wie het mag zijn en welke zaken in ieder geval besproken moeten worden, staat in hoofdstuk 1.

In hoofdstuk 2 bespreken we de verschillende soorten executeurs. Oplopend qua zwaarte van de werkzaamheden zijn dat de uitvaartexecuteur, de beheersexecuteur en de executeur/afwikkelingsbewindvoerder.

Na deze twee hoofdstukken richt de informatie zich op degene die als executeur is aangewezen. Hoofdstuk 3 beschrijft welke zaken direct na een overlijden zijn aandacht vragen, zoals het wel of niet aanvaarden van de functie, de uitvaart, de verklaring van executele, het in kaart brengen van de erfgenamen en de vraag of zij de erfenis aanvaarden of verwerpen. In hoofdstuk 4 is er aandacht voor de verschillende soorten werkzaamheden van een executeur. Die kunnen praktisch van aard zijn, zoals het leegmaken van het huis en de verdeling van de inboedel, maar ook financieel/administratief. Denk aan het ordenen van de administratie en het voldoen van schulden. Daarnaast zijn er fiscale taken: het verzorgen van de aangifte inkomstenbelasting van de overledene en van de

aangifte erfbelasting, de belasting die de erfgenamen over hun erfenis verschuldigd zijn.

Hoofdstuk 5 behandelt de afronding van het executeurschap, als de taak er bijna op zit. We zetten hierin uiteen hoe de verdeling wordt klaargemaakt, op welke manier de executeur rekening en verantwoording af moet leggen tegenover de erfgenamen en wanneer een executele eindigt.

In hoofdstuk 6 staat alle voorgaande informatie handig samengevat in enkele praktische checklists.

Een nuttig boek voor iedereen die zijn nalatenschap zo goed mogelijk wil regelen, maar zeker ook voor degene die met die taak wordt belast.



1

MOET IK EEN EXECUTEUR BENOEMEN?

Het is in Nederland niet verplicht om een executeur te benoemen. In dit hoofdstuk bespreken we wanneer het handig is er toch een te benoemen.



- DE EXECUTEURS -

Of iemand een executeur wil benoemen, is vooral afhankelijk van zijn wensen ten aanzien van de nalatenschap (par. 1.1). Ook moet hij weten wat een executeur in grote lijnen doet (par. 1.2). In par. 1.3 is te lezen dat er in Nederland geen verplichting is om een executeur aan te stellen. Wat er gebeurt als je dat niet doet, staat in par. 1.4. Hoe je een executeur kunt benoemen, wie dat kan zijn en wat er in ieder geval met deze kandidaat besproken moet worden, staat in de laatste drie paragrafen.

1.1 Wat moet er met mijn nalatenschap gebeuren?

Iedereen verzamelt gedurende zijn leven bezittingen (bijvoorbeeld een huis en spaargeld) en min of meer persoonlijke spullen. Bij leven bepaalt de eigenaar wat er met deze spullen gebeurt. Na zijn overlijden zijn deze spullen een onderdeel van zijn nalatenschap en moet iemand anders zich daarover ontfermen. Een moeilijk onderwerp, waar we niet graag bij stilstaan. Toch is het belangrijk om na te denken over wat er na je overlijden met alle bezittingen moet gebeuren en dit vast te leggen.

Alle bezittingen – spullen (juridisch ook wel ‘zaken’ genoemd), rechten (bijvoorbeeld het saldo op een bankrekening) en verplichtingen (bij-

voorbeeld rekeningen die nog moeten worden betaald) – gaan na een overlijden automatisch over op de erfgenamen. In een testament kunnen erfgenamen worden benoemd. Als er geen testament is, bepaalt de wet wie de erfgenamen zijn.

Vererving en testamenten

Meer informatie over vererving en het opstellen van een testament is te vinden in onze uitgave *Testament & overlijden*.



TIP

Erfgenamen hebben het recht om te bepalen of zij een erfenis wel of niet willen aanvaarden. Een erfgenaam wordt volgens de Nederlandse wet namelijk gezien als 'rechtsopvolger'. Dat wil zeggen dat de gehele nalatenschap op de erfgenaam of erfgenamen over gaat. Als een nalatenschap uit meer schulden dan bezittingen bestaat, kan een erfgenaam met zijn eigen vermogen worden aangesproken voor die schulden. Een executeur mag er dus niet zomaar van uitgaan dat een erfgenaam de nalatenschap accepteert.

Een erfgenaam kan middels een verklaring bij de rechtbank een erfenis beneficiair aanvaarden. Dat betekent dat hij niet met zijn eigen vermogen aangesproken wil worden voor betaling van schulden die niet uit de nalatenschap kunnen worden betaald. Een verklaring alleen is niet voldoende: de nalatenschap moet strikt volgens bepaalde wettelijke voorschriften worden afgewikkeld. Anders kan de erfgenaam alsnog verantwoordelijk worden gesteld voor de schulden. Een erfgenaam kan ook besluiten dat hij niets met een nalatenschap van doen wil hebben en de nalatenschap verwerpen. Ook dat kan alleen via een verklaring bij de rechtbank.

De beslissing die erfgenamen nemen over het wel, niet of beneficiair aanvaarden van een nalatenschap, is van belang voor het werk van de executeur (zie ook par. 1.3 en par. 3.5).

Met een legaat in een testament kan bepaald worden dat bepaalde goederen niet naar de erfgenamen gaan, maar naar een of meer andere personen of bijvoorbeeld goeddoelinstellingen. Voor inboedelzaken of sieraden mag dat ook in een codicil (een handgeschreven en getekend document, voorzien van de datum) worden vastgelegd.

Levenstestament

Het kan handig zijn vast te leggen wat er bij leven met het vermogen moet gebeuren als je daar zelf niet meer over kunt beslissen, bijvoorbeeld door ziekte of een ongeluk. Meer informatie daarover staat in *Het levens-*
testament.



TIP

1.2 Wat doet een executeur?

Wie heeft bepaald wat er met zijn nalatenschap moet gebeuren, wil natuurlijk dat de afwikkeling ervan soepel verloopt. Dat kan door een executeur te benoemen die dit moet verzorgen. Het is ook mogelijk meerdere executeurs te benoemen en eventueel een taakverdeling in het testament op te nemen. De rechten en verplichtingen van een executeur worden bepaald door degene die hem benoemd heeft. In hoofdstuk 2 staan de verschillende soorten executeurs en in hoofdstuk 4 worden de werkzaamheden van de executeur uitgebreid beschreven.

In grote lijnen moet de executeur ervoor zorgen dat de nalatenschap 'verdeelklaar' is voor de erfgenamen. Dit kan uiteenlopen van het regelen van de eerste praktische zaken, bijvoorbeeld het betalen van de schulden van de erflater, tot het te gelde maken van goederen, zoals de verkoop van de auto. Het is niet de taak van de executeur om de nalatenschap te verdelen.

Meestal begint zijn taak direct na het overlijden met het regelen van de uitvaart. Daarvoor kan in het testament ook iemand anders zijn aangewezen. Hoe dan ook, het is belangrijk dat degene die je als executeur aanwijst van tevoren op de hoogte is van zijn benoeming en van je wensen. Het executeurschap doet vrijwel altijd een beroep op veel kwaliteiten: geduld (de afwikkeling van een nalatenschap kost veel tijd!), zakelijk inzicht, tact enzovoort. Houd hiermee rekening bij de keus voor een executeur.

1.3 Is een executeur verplicht?

Er bestaat in Nederland geen wettelijke verplichting om een executeur te benoemen. Je mag dus zelf kiezen of je er een wilt benoemen en zo ja, bepalen wat zijn bevoegdheden zullen zijn.

Of het praktisch is om een executeur te benoemen, hangt af van de persoonlijke omstandigheden. Als iemand bijvoorbeeld meerdere personen tot erfgenamen benoemt, kan een executeur handig zijn, omdat dan niet alle erfgenamen bij de afwikkeling van de nalatenschap betrokken hoeven te worden.

Meer dan één erfgenaam

Ans woont alleen in Haarlem. Zij heeft een nauwe band met 12 van haar 20 neven en nichten. Zij heeft deze 12 daarom in haar testament tot haar erfgenamen benoemd, met uitsluiting van de overige 8. Een aantal van de erfgenamen woont buiten Nederland. Neef Wim, die ook tot erfgenaam is benoemd, woont ook in Haarlem en Ans ziet hem en zijn vrouw het vaakst. Het lijkt Ans handig dat neef Wim haar nalatenschap afwikkelt. Om te voorkomen dat haar erfgenamen onderling moeten bepalen wie wat moet doen, benoemt Ans Wim in haar testament tot executeur.

Als een of meer erfgenamen mogelijk nog minderjarig zijn (jonger dan 18 jaar), is het een goed idee om een executeur te benoemen. Voor minderjarige erfgenamen geldt namelijk een bijzondere regeling.

De wettelijk vertegenwoordiger van de minderjarige moet de nalatenschap in beginsel binnen drie maanden na het openvallen daarvan namens de minderjarige erfgenaam beneficiair aanvaarden. Als hij dat niet doet, wordt de nalatenschap na die periode geacht toch beneficiair door de minderjarige erfgenaam te zijn aanvaard. Beneficiaire aanvaarding heeft tot gevolg dat de regels van de wettelijke vereffening moeten worden gevolgd. Het kan zijn dat de taak van de executeur er dan op zit.

De regels van de vereffening kunnen een verzwaring van de normale afwikkeling van een nalatenschap inhouden. De procedure is te vergelijken met die van een afwikkeling van een faillissement. De eisen die gelden zijn veelal gericht op de bescherming van de belangen van schuldeisers. Er moet een boedelbeschrijving worden gemaakt, die ter inzage van erfgenamen en schuldeisers moet worden gelegd. Dit gebeurt bij de boedelnotaris of, als er geen notaris betrokken is, ter griffie van het kantongerecht. Mogelijk moeten schuldeisers via een krant worden opgeroepen of, moet er een lijst met vorderingen bij de rechtbank worden neergelegd, plus een uitdelingslijst en de rekening en verantwoording

van de vereffenaar. De rechter kan om een verlichting van de eisen van de vereffening worden gevraagd, waarin wordt aangegeven welke formaliteiten moeten worden nageleefd.

Uiteraard is het prettig als zulke kosten bespaard kunnen worden en de taak uitgevoerd kan worden door de executeur. Er geldt een wettelijke uitzondering waardoor de taak van de executeur niet eindigt. Dat is het geval als aan drie voorwaarden wordt voldaan:

- 1 Er is een executeur benoemd.
- 2 De executeur is bevoegd tot het voldoen van schulden en het afgeven van legaten (het moet gaan om een beheersexecuteur, zie par. 2.2).
- 3 De executeur kan aantonen dat de goederen uit de nalatenschap ruimschoots voldoende zijn om de schulden te voldoen. Als er discussie ontstaat of dat het geval is – de executeur stelt bijvoorbeeld dat hij dat kan aantonen, maar een erfgenaam is het daar niet mee eens – zal de kantonrechter op verzoek een beslissing nemen waar niet tegen in beroep kan worden gegaan.

1.4 Wat als er geen executeur is?

Als er geen executeur is benoemd, moet de erfgenaam alleen of de erfgenamen samen de nalatenschap afwikkelen. Iedere erfgenaam heeft het recht om te kiezen of hij de erfenis wil aanvaarden (zie par. 1.1).

De erfgenamen kunnen onderling afspraken maken hoe ze de klus klaren. Als er drie erfgenamen zijn, A, B en C, kunnen A en B dus aan C een volmacht geven om hen te vertegenwoordigen. Een dergelijke volmacht heet ook wel een boedelvolmacht. De bevoegdheid van C hangt af van de inhoud van de volmacht. Misschien mag hij alleen kleine handelingen mede namens A en B verrichten, en moeten A en B ook tekenen bij bijvoorbeeld de verkoop van een huis uit de nalatenschap.

1.5 Hoe benoem ik een executeur?

Een executeur kan uitsluitend via een testament bij de notaris benoemd worden. Een testament kan desgewenst zelfs uitsluitend bestaan uit de benoeming van een executeur. De notaris kan, afhankelijk van de omstandigheden, adviseren om aanvullende clausules op te nemen, bijvoorbeeld een herroepingsclausule. Daarin kan staan dat dit testament